

Procés Participatiu per la Llei de Patrimoni Cultural

Document de resultats del debat territorial a Barcelona (II)

Introducció

El Departament de Cultura posa en marxa un procés participatiu per a l'actualització i millora del règim de protecció i conservació del patrimoni cultural català amb els objectius següents:

- Informar la ciutadania d'aquesta iniciativa de regulació i ordenació del patrimoni cultural a Catalunya.
- Organitzar un diàleg social ampli i divers sobre la normativa en matèria de patrimoni cultural al llarg del territori català.
- Emprar els resultats del procés en la definició de la Llei i de les actuacions associades, traslladant la informació obtinguda als grups parlamentaris amb l'objectiu de contribuir en el debat polític entorn a l'avantprojecte de la Llei de patrimoni cultural.

La finalitat és conèixer l'opinió de la ciutadania en general, les entitats i els sectors professionals relacionats amb aquesta matèria sobre com es pot actualitzar i millorar el règim de protecció, conservació, acreixement, investigació, difusió i foment del patrimoni cultural català.

Aquest procés participatiu es va iniciar al mes d'octubre de 2024, i finalitzarà al desembre del mateix any. Es preveu la celebració de 6 sessions de debat territorials, presencials, i 6 sessions de debat sectorials, virtuals.

El present document recull els resultats relatius a la sisena sessió de debat territorial, celebrada de manera virtual.

Data, horari i ubicació

4 de novembre de 2024 de 17.30h a 19.30h de manera virtual a través de la plataforma Zoom.

Agenda de la sessió

17.30h a 17.45h: Benvinguda i reflexions per a una nova Llei del Patrimoni Cultural Català

17.45h a 17.50h: Context del procés participatiu

17.50h a 18.45h: Dinàmica 1: Debat entorn als eixos 1 i 2

18.45h a 19.25h: Dinàmica 2: Debat entorn a l'eix 3

19.25h a 19.30h: Conclusions, properes passes i tancament de la trobada

Persones participants

Van assistir un total de 21 persones a la trobada, de les quals 14 eren dones (67%), i 7 eren homes (33%).

Resultats de la sessió

Eix 1. Definició de Patrimoni i Eix 2. Competències i coordinació

L'objectiu de la dinàmica era, a través d'un conjunt de preguntes plantejades, obrir el debat entre les persones participants per tal de recollir aportacions entorn a la definició de patrimoni que escauria que incorporés la futura Llei, així com la identificació d'elements clau a incorporar-hi en relació al marc competencial i la coordinació entre agents, amb la voluntat d'actualitzar el text així com de resoldre'n les mancances i disfuncionalitats.

La dinàmica s'ha dividit en dues parts, 2-3 minuts de reflexió personal, i després el debat entorn a les preguntes per a la reflexió.

Resultat del debat:

Eix 1. Definició de Patrimoni

Missatges clau:

- La nova Llei hauria d'incloure una definició clara del patrimoni cultural català, considerant el territori com a criteri central i seguint estàndards d'organismes internacionals com la UNESCO.
- Es proposa que el patrimoni universitari i científic, generat per universitats i institucions com col·legis professionals, sigui reconegut i protegit, en comptes de ser només un àmbit de col·laboració.
- Es demana un enfocament flexible per a les categories de patrimoni natural i cultural dins de la gestió general de patrimoni, sense insistir tant en la divisió entre categories.
- Es demana incorporar el feminisme com a eina interpretativa en el patrimoni cultural per donar veu a les experiències femenines, i incloure la participació de grups vinculats a la cultura en la formulació de la Llei.
- Es detecta la necessitat de que la nova Llei faci un èmfasi especial en la conservació preventiva del patrimoni cultural català.

Aportacions i contingut de la conversa:

- Es comenta la importància de que la nova Llei incorpori una definició clara del patrimoni cultural català. La part cultural del concepte fa referència a allò creat o ideat per les persones, o que té valor cultural. Si s'entén cultural com allò creat per l'intel·lecte de les persones, tot allò paleontològic quedaria fora. Es comparteix la pregunta de si el patrimoni cultural català ha de ser aquell que és referent al territori de Catalunya.
- Pel que fa al patrimoni artístic i literari, es comparteix el mateix dubte: la literatura catalana és la que es fa en català o la que es fa des de Catalunya? La qüestió geogràfica condiona el patrimoni, i genera moviments artístics, arquitectònics... Es fa la reflexió de que més que una qüestió intel·lectual, hauria de ser una qüestió territorial.

- Es fa èmfasi en que la nova Llei hauria d'estar alineada amb les definicions que fan servir organismes internacionals com la UNESCO. Aquestes definicions permeten aclarir conceptes; per exemple, la UNESCO equipara el patrimoni cultural al nivell de protecció del patrimoni natural. Es proposa que el patrimoni cultural i el patrimoni natural estiguin regulats sota un mateix instrument jurídic.
- Pel que fa a la creació de noves categories de patrimoni, es comparteix la por a que generi problemes per protegir tot allò que no encaixa perfectament a cap categoria. Es demana que la nova Llei incorpori una visió més àmplia del patrimoni, que es pugui adaptar a noves realitats, i que destaquï el valor que s'atorga als elements culturals, sigui quina sigui la seva procedència.
- Pel que fa a l'àmbit territorial, es comenta que caldria tenir a entendre'l com l'àmbit on la Llei té efecte, el punt geogràfic d'origen de la producció dels béns patrimonials. Tot allò que succeeixi a Catalunya hauria de quedar sota la Llei de patrimoni cultural català, encara que tingui un altre origen o provingui d'altres tradicions, per tal de protegir la interculturalitat del patrimoni.
- Es comenta que com més obert sigui el plantejament de la nova Llei, més podrà persistir en el temps i incorporar els canvis futurs en la definició del patrimoni. Cal incorporar nous àmbits: subaquàtic, universitari, etc.
- Es fa èmfasi en al necessitat de que la nova Llei incorpori una definició dinàmica del patrimoni cultural català, que permeti adaptar-la als canvis produïts al llarg del temps.
- Es menciona que les definicions internacionals incorporen el concepte de "llegat", però també és important que sigui una definició prou àmplia que arribi a incorporar aspectes més contemporanis. Està molt clar en el patrimoni artístic que cal protegir l'art contemporani, però en altres categories de patrimoni no queda tan clar, i la nova Llei hauria d'incorporar-ho.
- Es comparteix la preocupació pels buits que poden quedar entre la Llei de patrimoni cultural català i altres lleis de protecció del patrimoni. Es demana vetllar per tal que aquests buits no deixin patrimoni desprotegit. Hi ha límits que no són nítids, caldria que la nova Llei fes referència a altres lleis i organismes relacionats amb el patrimoni cultural.
- Es proposa que a l'hora de vincular el patrimoni cultural amb el desenvolupament territorial i econòmic, es faci sempre en equilibri amb la sostenibilitat. El desenvolupament no és infinit i, si no es controla, xoca amb la sostenibilitat.
- S'apunta a que caldria incorporar el feminisme al patrimoni, com a eina que incorpora altres maneres de narrar i interpretar el patrimoni cultural. Es considera imprescindible incorporar i visibilitzar les experiències i el coneixement de les dones dins de la construcció del que és patrimoni cultural. Per a fer-ho, es podria comptar amb associacions i grups de dones.
- Sobre la participació en l'elaboració de la Llei i de la consulta pública, es comenta que cal que els agents que hi participin tinguin un vincle directe amb l'àmbit i es proposa la participació dels sindicats que tenen una arrelació a l'àmbit de la cultura.

Alguns comentaris de tipus sectorial:

- Pel que fa al sector museístic, es demana que hi hagi una nova Llei de Museus que pengi de la nova Llei de patrimoni cultural català. Es fa èmfasi en al necessitat de preservar el patrimoni científic i tècnic.
- Es destaca que les universitats tenen un patrimoni cultural que hauria de ser objecte de protecció, i no només tingudes en compte com a agents amb qui col·laborar. La formació, la docència i la recerca són camps generadors de patrimonis que cal protegir i preservar. Es detecta la necessitat i conveniència d'incorporar el patrimoni universitari a la nova Llei, així com de protegir el patrimoni científic conservat per col·legis professionals i altres institucions vinculades a la ciència.
- Pel que fa a la paleontologia, es comparteix el dubte de si s'hauria de considerar patrimoni natural o cultural. Tradicionalment es considera cultural, però es menciona que el sector se'n queixa perquè es senten menystinguts i menys valorats que altres tipus de patrimoni cultural. Es comenta que és més important que estigui ben gestionat, més enllà de si es fa des del punt de vista natural o cultural.
- Es menciona que la línia entre patrimoni cultural i patrimoni natural pot ser molt fina en alguns aspectes. Es proposa no centrar-se en les diferències, es poden mantenir categories amples i centrar-se en fer-ne una bona gestió.
- Pel que fa al patrimoni festiu, es destaca que cal que sigui un patrimoni viu i actiu, La part material d'aquest patrimoni podria ser reformada tenint en compte la imatge anterior, però sense que n'afecti a l'ús social.
- Es detecta la necessitat de que existeixi un seguiment de la conservació preventiva per tal d'evitar la destrucció de patrimoni després d'una bona intervenció de restauració.

Eix 2. Competències i coordinació

Missatges clau:

- Es demana que la nova Llei inclogui clarament definicions sobre les competències de les institucions i agents locals en la protecció i gestió del patrimoni, amb especial atenció als propietaris de béns patrimonials i els tècnics municipals.
- Es proposa que les comissions territorials de patrimoni tinguin un rol més col·laboratiu, centrant-se en el suport i acompanyament als projectes de conservació i restauració.
- Es considera fonamental potenciar la col·laboració entre els diversos agents de patrimoni, amb línies de subvencions, suport fiscal, i la inclusió de gremis de restauració en la protecció del patrimoni actiu.
- Es remarca la importància de dotar els museus, col·leccions patrimonials i universitats d'un pressupost adequat i de personal especialitzat per garantir la conservació d'aquests béns culturals.
- Caldria que les administracions amb competències d'inspecció facin un seguiment actiu i ofereixin orientacions durant tot el procés, de manera que s'agilitzin els procediments i es millorin els projectes des del principi.

- Es demana que la nova Llei contempli ajudes financeres i exempcions fiscals per a propietaris i agents implicats en la conservació del patrimoni, per garantir la seva sostenibilitat a llarg termini.

Aportacions i contingut de la conversa:

- Es demana que les universitats es considerin agents clau amb qui cooperar per a gestionar el patrimoni cultural català, fent que la relació entre les universitats i el Departament de Cultura sigui més fluïda.
- Es detecta la necessitat de que la nova Llei incorpori a les persones professionals de la conservació-restauració i afegeixi criteris d'intervenció en aquest àmbit. Es demana que aquests professionals tinguin presència a les comissions de patrimoni i als Serveis Territorials, tot destacant que a als instruments jurídics d'altres territoris, com les Illes Canàries o Itàlia, sí s'incorpora aquest sector professional.
- Es proposa que la nova Llei tingui en compte la col·laboració entre diferents institucions que comparteixen tipus de patrimoni.
- Es menciona que caldria que la nova Llei definís millor la professionalització del sector patrimonial. En projectes molt grans, de vegades és difícil que s'hi incorporin arqueòlegs i no només paletes.
- Es proposa realitzar un estudi sobre els perfils professionals dels membres de l'associació de professionals de la museologia, per identificar les necessitats i competències específiques del sector.
- Es suggereix que les comissions territorials de patrimoni passin de tenir un paper fiscalitzador a ser espais de debat, promoció i acompanyament de la ciutadania. Cal que tots els projectes hi passin, però amb l'objectiu de donar suport als processos i no només de revisar-los.
- Es recomana dotar les institucions dels mitjans necessaris perquè puguin exercir la inspecció i assessorament durant tot el procés, no només avaluar al final. Els informes negatius haurien d'incloure orientacions per millorar els projectes, agilitzant així els procediments.
- Es remarca que les col·leccions patrimonials haurien de ser gestionades per professionals del patrimoni, especialment les col·leccions universitàries, per garantir una gestió adequada i experta.
- Es destaca la importància de la col·laboració amb els gremis de restauració i conservació per mantenir la maquinària patrimonial industrial activa, ja que el millor mètode de preservació és el seu ús continuat.
- Es considera fonamental que els museus que custodien el patrimoni disposin d'un pressupost adequat per garantir una conservació de qualitat.
- Es proposa que els propietaris de béns patrimonials siguin tinguts en compte en les taules territorials i les comissions de patrimoni, ja que molts s'esforcen per conservar el patrimoni i necessiten suport en aquests processos.
- Es demana que la nova Llei no només estableixi les obligacions, sinó que fomenti la col·laboració entre agents, amb noves línies de subvencions i clarificació sobre exempcions fiscals.
- Es proposa que la nova Llei defineixi clarament les competències de les diferents institucions amb patrimoni, especialment els ens locals, per facilitar una coordinació més eficient entre tots els agents implicats.

- Es destaca la figura del tècnic de patrimoni municipal com a clau per gestionar el patrimoni en cada localitat i assegurar-ne la protecció i conservació.

Eix 3. Reptes en l'àmbit del Patrimoni Cultural

Missatges clau:

- Es proposa motivar la implicació de la ciutadania en entitats i projectes relacionats amb el patrimoni com a via de socialització i benestar emocional, reforçant el seu paper en la salvaguarda cultural.
- Es considera fonamental que la digitalització sigui part del procés de conservació del patrimoni, amb infraestructures adequades per a fer-lo accessible i útil a nivell social.
- Es remarca la importància d'assegurar la preservació del patrimoni amb mètodes sostenibles per garantir-ne la durabilitat i difusió.
- Es destaca la necessitat que la nova Llei s'integri amb altres àmbits legislatius, com l'ensenyament i la salut pública, per facilitar una gestió coordinada del patrimoni.
- Es recomana que la Llei defineixi clarament les categories de béns catalogats, els procediments de declaració de BCIL i un règim sancionador coherent, posant èmfasi en la conscienciació abans que en les mesures punitives.

Aportacions i contingut de la conversa:

- Es considera essencial motivar la ciutadania perquè s'impliqui en entitats i projectes de salvaguarda del patrimoni, ja que l'associacionisme pot ser un element clau de socialització i benestar emocional.
- Es recomana assegurar que el patrimoni es mantingui per a les generacions futures i que es pugui difondre entre la societat, buscant sempre la manera més sostenible de fer-ho a través de la conservació preventiva.
- Pel que fa a l'emergència climàtica, es destaca la dificultat de conciliar la preservació d'obres patrimonials amb les condicions ambientals específiques que requereixen, especialment en un context d'escalfament global.
- Es proposa que la digitalització del patrimoni sigui una part fonamental del procés de conservació i es potenciï com a eina d'accessibilitat per a l'ús social del patrimoni.
- Es considera imprescindible crear infraestructures adequades per permetre la digitalització eficient del patrimoni.
- Es demana que la nova Llei concreti els procediments per declarar i protegir el patrimoni local, prioritzant la conscienciació ciutadana en lloc de solucions punitives.
- Es proposa promoure la pedagogia sobre la importància del patrimoni en l'urbanisme, però amb un règim sancionador més rigorós per als casos d'incompliment. Es destaca la necessitat de concretar i aclarir el règim sancionador en la nova Llei.
- Es recomana definir amb precisió la categoria d'"altres béns catalogats" per evitar ambigüitats i confusions en la seva gestió.
- Es considera important que la nova Llei de patrimoni cultural estigui en sintonia amb altres normatives vigents, especialment en àmbits com l'ensenyament, les universitats i la salut pública.

Properes passes

- Es poden fer arribar els comentaris o matisos que escaiguin per a complementar aquest document.
- Es pot seguir participant a través del [Portal Participa](#), a l'apartat "Proposa".
- Es publicaran les conclusions de totes les sessions de debat, així com un informe final del procés participatiu.